

Vogelmonitoring

Om juiste uitspraken over de toestand van de Nederlandse vogels te kunnen doen zijn exacte tellingen en karteringen van regelmatige broedvogels, en hier overblijvende soorten, noodzakelijk. SOVON en de Nederlandse vogelwerkgroepen werken daar gezamenlijk hard aan. De meeste tellers en waarnemers in ons land zijn vrijwilligers. Het aantal beroepsmatige vogeltellers is niet groot. Allemaal dragen ze bij aan monitoringprogramma's. Allemaal houden ze de vinger aan de pols waar het gaat om veranderingen in de vogelstand. Al dat gemeenschappelijk werk is intussen uitgemond in landelijke beschermingsmaatregelen en Europese richtlijnen om het overleven van vogels in het algemeen, en van sommige soorten in het bijzonder, te garanderen.

Invloeden van verder weg

Door jarenlange bescherming in ons omringende landen, verscheen een aantal soorten waar beschermers tot voor kort slechts van konden dromen. Kraanvogel, Zeearend, Oehoe, Slechtvalk (Waarderpolder, IJmond) en Wilde Zwaan profiteerden daarvan en broeden tegenwoordig (weer) in Nederland.

Klimaatverandering toont zijn sporen ook duidelijk in de vogelwereld. Het aantal in Nederland overwinterende ganzen en eenden nam sterk toe. Het lijkt er zelfs op dat sommige soorten voormalige broed- of overwinteringgebieden hebben opgegeven voor de veel mildere winters in ons land. Diverse Nederlandse broedvogels verplaatsen hun broedgebieden naar het noorden en zuidelijke vogels verschijnen vaker en gaan hier broeden. Door de klimaatverandering begint de lente steeds vroeger in het jaar. Bomen lopen tegenwoordig twee weken eerder uit dan 25 jaar geleden, en ook rupsen die de jonge blaadjes eten zijn dus twee weken vroeget. De eieren van veel vogels kwamen uit op het moment dat rupsen overvloedig in het bos aanwezig waren, zodat hun jongen genoeg te eten hadden. Die synchroniteit is niet meer vanzelfsprekend omdat vogels zich veel minder snel aan kunnen passen dan insecten. Gevolg: jongen komen nog wel uit het ei, maar hebben vervolgens weinig te eten en worden niet volwassen. Van twee bosvogels wisten onderzoekers al dat ze hun broedtijd niet voldoende hebben aangepast aan het opwarmende klimaat. Koolmezen en Bonte Vliegenvangers broeden tegenwoordig te laat voor de rupsenpiek. De consequenties voor de aantallen van deze en van andere vogelsoorten waren echter slecht bekend. In Noord-Europa, waar het voorjaar nog nauwelijks is vroeget, nemen de bosvogels niet in aantal af. Ook de standvogels van de Nederlandse bossen laten die afname niet zien. Bovendien zien de biologen geen af-

name van de Afrikatrekkers die in onze moerassen broeden. Dat komt omdat in moerassen gedurende de gehele lente en zomer veel insecten te vinden zijn. Voor deze vogels is het daarom minder belangrijk om op precies het juiste moment te broeden.

Boompieper, Gele kwikstaart en andere lange afstandstrekkingen hebben te maken met dramatische veranderingen op de trekroutes en in hun overwinteringgebieden. Droogte, overbeweiding, ontbossing, erosie en ontwatering en de uitbreiding van woestijnen zijn voor hun afname verantwoordelijk.

Gele kwikstaart, Texel, mei 2010

Foto: Lars Buckx

De Huismus was ooit stadsvogel bij uitstek. VWG Zuid-Kennemerland wil bijdragen aan het behouden van die soort, die behoorlijk onder druk staat. Om aan de weet te komen waarom het aantal Huismussen nog steeds daalt zijn gegevens nodig. Regelmatige tellingen van die vogels in Uw buurt. Wat doen ze en hoe leven ze en hoe vergaat het hun jongen? Dat stelselmatig en regelmatig doen van tellingen en waarnemen heet monitoren. In een groot deel van Nederland wordt het wel en wee van de Huismus al op dezelfde voet gevolgd, door vele tellers. Dat gebeurt samen met SOVON Vogelonderzoek Nederland. VWG Zuid-Kennemerland heeft altijd op de bres gestaan voor het belang van onze vogels. Veel inventarisatie- of telwerk werd daarvoor verricht, maar vrijwel steeds door een kleine groep mensen. Nu wordt ook U gevraagd een bijdrage leveren aan werkelijk onderzoek. Met een geringe tijdsinvestering, in de eigen woonomgeving bovendien, echt bijdragen leveren van het landelijk project "MUS". Zie pagina 2 van deze Fitis.